

**ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ СЛОВА, РЕЧЕННЯ ТА ТЕКСТУ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ СЛОВА, ПРЕДЛОЖЕНИЯ И ТЕКСТА]**

Київський національний лінгвістичний університет, Україна
[Киевский национальный лингвистический университет, Украина]

<http://probl-semantic-slova.knlu.kiev.ua/>

УДК: 811.134.2'42'272:276.3

**ПРАГМАТИЧНА ФУНКЦІЯ ГЕНДЕРНИХ МАРКЕРІВ В ІМЕННИКАХ
ІСПАНСЬКОЇ МОВИ І ТА ІІ ГРУП**

Юлія Валеріївна Андрійченко
juliandri@mail.ru

кандидат філологічних наук, доцент кафедри романської філології
Інституту філології Київського національного університету
імені Тараса Шевченка
(Міністерство освіти і науки України)
01601, м. Київ, бульвар Тараса Шевченка, 14

Статтю присвячено лінгвопрагматичному аналізу функціонування гендерних стереотипів в іспанській мові. Типовими є обставини, коли вирішальна роль правильного вживання належить не стільки граматичному роду іменників, оскільки певній комунікативній ситуації.

Ключові слова: гендер, текст, комунікація, мовні стереотипи.

**ПРАГМАТИЧЕСКАЯ ФУНКЦИЯ ГЕНДЕРНЫХ МАРКЕРОВ В
СУЩЕСТВИТЕЛЬНЫХ ИСПАНСКОГО ЯЗЫКА I И II ГРУПП**

Юлия Валерьевна Андрійченко
juliandri@mail.ru

кандидат филологических наук, доцент кафедры романской филологии
Института филологии Киевского национального университета
имени Тараса Шевченко
(Министерство образования и науки Украины)
01601, г. Киев, бульвар Тараса Шевченко, 14

Статья посвящена лингвопрагматическому анализу функционирования гендерных стереотипов в испанском языке. Типичными есть обстоятельства, когда решающая роль правильного употребления принадлежит не столько грамматичному роду существительных, сколько определенной коммуникативной ситуации.

Ключевые слова: гендер, текст, коммуникация, языковые стереотипы.

© Андрійченко Ю. В. [Андрійченко Ю. В.] juliandri@mail.ru

Прагматична функція гендерних маркерів в іменниках іспанської мови I та II груп (Українською)
[Прагматическая функция гендерных маркеров в существительных испанского языка I и II групп (На укр. яз.)]
(Проблеми семантики [Проблеми семантики])

PRAGMATICAL ANALYSIS OF FUNCTIONING OF GENDER
STEREOTYPES IN NAMES IN SPANISH LANGUAGE I AND II GROUPS*Yulia V. Andriichenko*juliandri@mail.ru

PhD(Philology), Associate Professor of Romance Philology Department, Institute of Philology
Taras Shevchenko National University of Kyiv
(Ministry of Education and Science of Ukraine)
14 Taras Shevchenko Blvd., Kyiv, Ukraine, 01601

The article is devoted to the pragmalinguistical analysis of functioning of gender stereotypes in names of professions, positions and occupations in Spanish language. Typical there are situations when a crucial role gender dependence, how many a communicative situation plays not so much, differences of the social and professional status, age and ethnic characteristics.

Key words: gender, text, communication, language stereotype.

Мета дослідження полягає в вивченні і описі лінгво-прагматичних аспектів гендерного фактору в іспанській мові.

Актуальність обраної теми дослідження зумовлена необхідністю пошуку адекватних шляхів вивчення такого складного явища, яким є гендер в іспаномовній картині світу. Гендерні відносини в мові у вигляді культурно зумовлених стереотипів впливають на поведінку особистості і на процеси її мовної соціалізації.

Об'єктом дослідження в даній статі обрані лексичні одиниці іспанською мовою, які марковані гендерним параметром.

У сучасній лінгвістиці інтенсивно розвивається нова дослідницька парадигма, яка спирається на принцип антропоцентризму у вивченні мовних явищ. Важливе значення отримують індивідуальні характеристики мовної особистості. До однієї з найбільш важливих з них належить гендер, який визначає соціальну, культурну та когнітивну орієнтацію індивіда у світі. Гендерні дослідження в мовознавстві з'явилися нещодавно, у 70–80-і роки минулого століття. Основоположною роботою цього напрямку стало

(Problems of linguistic semantics)

Pragmatical analysis of functioning of gender stereotypes in names in Spanish language I and II groups (in Ukrainian) [Pragmatychna funkcija g'endernyh markeriv v imennykah ispans'koi' movy I ta II grup]

© Andriichenko Y. V. [Andrijchenko Ju. V.] juliandri@mail.ru

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ СЛОВА, РЕЧЕННЯ ТА ТЕКСТУ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ СЛОВА, ПРЕДЛОЖЕНИЯ И ТЕКСТА]

Київський національний лінгвістичний університет, Україна
[Киевский национальный лингвистический университет, Украина]

<http://probl-semantics-slova.knlu.kiev.ua/>

дослідження Р. Лакофф, в якому автор вказував на антропоцентричний порядок мови та певну збитковість образу жінки в мовній картині світу [1].

У власних назвах іменників іспанської мови, які допускають зміни в роді, і які належать до іменників першої або другої групи, не завжди визначення чоловічого або жіночого роду виражає відношення до чоловічої або жіночої статі. Дискурсивне вживання контекстуалізує інші прагматичні функції шляхом варіативності морфем. В цьому контексті доцільною є демонстрація того, що як чоловічий рід, так і жіночий, здатні виражати разом відношення до обох родів. Тому, на нашу думку, було б доцільним розмежувати *чоловічий двостатевий рід*, і, відповідно, *жіночий двостатевий рід*. З цими визначеннями, які частково узгоджуються з термінами *гендерний* або *універсальний*, і, які вживаються багатьма дослідниками, маємо на меті дослідити прагматичні функції, які мають відношення до гендерних морфем (як в однині, так і множині) у власних назвах груп *intrasex* і *extrasex*, що визначають іменну частину присудка як в жіночому роді, так і в чоловічому: *vallisoletanos*, *usuario -/a*, *firmante*.

Розгляньмо *чоловічий двостатевий рід*. На нашу думку, це тип узгодження в формі чоловічого роду, яку обрав мовець серед першої і другої групи іменників для визначення прототипових або неспецифічних класів людини, чия статевна належність є логічно іррелевантною. Іншими словами, мовці вдаються до узгодженої форми іменників в чоловічому роді *intrasex* і *extrasex*, впевнені в тому, що їхній співрозмовник їх інтерпретує правильно, і розуміє не як належність до чоловічої статі, а як маркер, який контекстуально може здійснити відношення до однієї або декількох осіб, чия статевна належність зазнає змін.

Не визначення або приховування гендерної належності відповідної особи або групи осіб може бути метою певних умов, які виражаються *чоловічим двостатевим родом*:

El que me ha llamado hombre o mujer.

El que ahora está hablando es hombre o mujer.

Los padres ya pueden elegir el sexo de su hijo.

El firmante de esta carta no ha relevado su sexo, porque utiliza solo sus iniciales.

Si el hablante es mujer, va a recurrir frecuentemente a los eufemismos [405].

© Андрійченко Ю. В. [Андрійченко Ю. В.] juliandri@mail.ru

Прагматична функція гендерних маркерів в іменниках іспанської мови I та II груп (Українською)
[Прагматическая функция гендерных маркеров в существительных испанского языка I и II групп (На укр. яз.)]
(Проблеми семантики [Проблемы семантики])

STUDIES IN WORD, SENTENCE AND TEXT SEMANTICS
 [PROBLEMI SEMANTIKI SLOVA, RECHENNJA TA TEKSTU]

Kyiv National Linguistic University, Ukraine

<http://probl-semantic-slova.knlu.kiev.ua/>

Мовці, які приховують свою гендерну належність, зазвичай використовують для свого визначення виключно чоловічий граматичний рід в групах іменників *intrasex* і *extrasex*:

El heroe desconocido.

Un conductor anónimo.

Un ciudadano anónimo.

Los periodistas anónimos [4].

Зазначимо, що загальна анонімія не досягається узгодженням в граматичному жіночому роді: наприклад, в реченні *una conductora anónima* змінюється стать людини, оскільки узгодженню в жіночому роді не вистачає можливості створювати гендерні нерелевантні прототипи.

Жіночий двостатевий рід зазнає прагматичних інтерпретацій, які включають в себе обидві статі, передусім, в дискурсивних контекстах зрівнювання або порівняння з синтаксичними структурами атрибутивного типу. Йдеться про умови, в яких мовець бажає урівняти або порівняти властивості об'єкта жіночої статі з відношенням до всіх чоловіків і жінок, що належать до певного класу. Дослідники приділили певну увагу цим конструкціям, в яких мовець визначає особливості певної якості з відношенням до групи людей, якій надаються ті самі властивості. Без сумніву, не є дуже частим той факт, що в подібних граматичних аналізах описуються проблеми узгодження, які висуюють на первинний план підмети жіночого роду. Наприклад:

Las mujeres son las principales consumidoras de estos productos.

Elena es mejor conductora que su marido [405].

Ella es una de las mejores de todos los fotógrafos del siglo XX [5].

Деякі автори використовують варіант чоловічого роду для порівняння, незважаючи на чітку синтаксичну антонімію, що виникає:

Arantxa Sánchez Vicario fue el primer tenista español que ha ocupado el número uno mundial [406].

Lili Álvarez fue el primer tenista español que ha jugado la final de Wimbledon.

Hellen Sharman es el primer astronauta británico [4].

Можливо, за допомогою синтагм: *el primer tenista español* і *el primer astronauta británico* як іменних частин присудка жіночого роду здійснюється спроба уникнути можливої двозначності у порівнянні жінок між собою, або у

(Problems of linguistic semantics)

Pragmatical analysis of functioning of gender stereotypes in names in Spanish language I and II groups (in Ukrainian) [Pragmatychna funkcija g'endernyh markeriv v imennykah ispans'koi' movy I ta II grup]

© Andriichenko Y. V. [Andrijchenko Ju. V.] juliandri@mail.ru

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ СЛОВА, РЕЧЕННЯ ТА ТЕКСТУ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ СЛОВА, ПРЕДЛОЖЕНИЯ И ТЕКСТА]

Київський національний лінгвістичний університет, Україна
[Киевский национальный лингвистический университет, Украина]

<http://probl-semantic-slova.knlu.kiev.ua/>

порівнянні однієї жінки з багатьма іншими так, як бачимо у прикладах, наведених вище. Для цього деякі автори вдаються до більш складних рішень:

A. Grandes ha sido la primera mujer y el primer autor español en recibir el prestigioso premio Rossone d'Oro [5].

Ці текстуальні опції демонструють той факт, що узгодження в жіночому роді, яке є обов'язковим і потребує атрибутивних речень, розділяє ту саму двородову функцію ненормованого чоловічого роду, який іноді вживається, мабуть, через опір, який все ще існує у порівнянні чоловіків і жінок при виконанні одних і тих самих обов'язків. Іншими словами, якщо б єдиним універсальним або, згідно з нашим визначенням, *двостатевим* родом для узгодження певних іменників був би чоловічий рід, то, в цьому випадку, не існували б подібні аномальні конструкції:

Elena es uno de los mejores alumnos del curso.

Ella es uno de los profesores más prestigiosos.

Carmen es uno de los más audaces periodistas.

Ella es uno de los doctores más valorados [4].

Ми пропонуємо уникати можливої двозначності і одночасно солецизми шляхом чітких альтернатив, таких як наступні:

Lili Alvarez fue la primera de todos los tenistas españoles que jügo la final de Wimbledon.

Hellen Sharman es la primera de todos los astronautas británicas.

Arantxa Sánchez Vicario fue la primera de todo el tenis español que ocupó el número uno mundial.

Ella es una de los doctoras más valorados de todo el hospital.

Julia Roberts es la major pagada de todos los actores de la industria cinematográfica.

Hillary Clinton es una de los cuatro mejores abogados de los estados Unidos.

Almudena Grandes ha sido la primera de todos los autores españoles en recibir el prestigioso premio Rossone d'Oro.

Для досягнення найвищої інтенсивності у порівнянні необхідне найбільше семантичне розширення другого прямого додатка, який хоча може бути виражений виключно чоловічим родом, але включає в себе два роди: *de todos los tenistas españoles*. Займенник в жіночому роді першого прямого додатка належить до означення другого прямого додатку, який мається на увазі:

Julia Roberts es la (actriz) mejor pagada de todos los actores.

© Андрійченко Ю. В. [Андрійченко Ю. В.] juliandri@mail.ru

Прагматична функція гендерних маркерів в іменниках іспанської мови I та II груп (Українською)

[Прагматическая функция гендерных маркерів в существительных испанского языка I и II групп (На укр. яз.)]

(Проблеми семантики [Проблеми семантики])

STUDIES IN WORD, SENTENCE AND TEXT SEMANTICS
 [PROBLEMI SEMANTIKA SLOVA, RECHENNJA TA TEKSTU]

Kyiv National Linguistic University, Ukraine

<http://probl-semantics-slova.knlu.kiev.ua/>

В цьому сенсі, вважаємо, що займенники жіночого роду (*la, una*) з одного боку, визначають узгодження з підметом жіночого роду, а з іншого боку, виражаються в *двостатевому* чоловічому роді (*todos los actores, los cuatro abogados*). Це яскраво демонструє двородовий характер, який жіночий рід розділяє з чоловічим.

Перспективи дослідження вбачаємо в подальшому поглибленні дослідження проблеми функціонування гендерних стереотипів в сучасній іспанській мові.

Література

1. *Лакофф Р. Язык и место женщины / Робин Лакофф // Введение в гендерные исследования. – Ч. I: Хрестоматия / под ред. С. В. Жеребкина. – Харьков: ХЦГИ, 2001; СПб.: Алетея, 2001. – С. 784–798.*
2. *Alcina Franch J. Gramática española / Juan Alcina Franch, José Manuel Blecua.. – Madrid: Ariel, Editorial S.A., 1983. – 1274 p.*
3. *Guía sindical del lenguaje no sexista. – Madrid: Secretaría de Igualdad, Unión General de Trabajadores, 2008. – 145 p.*
4. *Guía sobre comunicación socioambiental con perspectiva de género. Consejería de Medio Ambiente, Junta de Andalucía, ISBN-978-84-96776-78-4, sin fecha.*
5. *Lledo Eulalia. Profesiones en femenino / Lledo Eulalia. – Madrid: Ed. Instituto de Mujer, 1996. – 107 p.*
6. *Andrés Castellanos S. Arquitectas, ingenieras, ministras, obispas, toreras ... / Soledad de Andrés Castellanos. – Barcelona: Ed. Barcino, 2007. – 98 p.*

Reference

1. Lakoff R. Jazyk i mesto zhenshhiny. *Vvedenie v gendernye issledovaniya. Ch. I. Hrestomatija.* pod red. S. V. Zherebkina. Har'kov, HCGI, 2001, SPb., Aleteja, 2001, S. 784–798.
2. Alcina Franch J. *Gramática española.* Madrid, Ariel, Editorial S.A., 1983, 1274 p.
3. *Guía sindical del lenguaje no sexista.* Madrid, Secretaría de Igualdad, Unión General de Trabajadores, 2008, 145 p.
4. *Guía sobre comunicación socioambiental con perspectiva de género.* Consejería de Medio Ambiente, Junta de Andalucía, ISBN-978-84-96776-78-4, sin fecha.
5. Lledo Eulalia. *Profesiones en femenino.* Madrid, Ed. Instituto de Mujer, 1996, 107 p.
6. Andrés Castellanos S. *Arquitectas, ingenieras, ministras, obispas, toreras ...* Barcelona, Ed. Barcino, 2007, 98 p.

(Problems of linguistic semantics)

Pragmatical analysis of functioning of gender stereotypes in names in Spanish language I and II groups (in Ukrainian) [Pragmatychna funkcija g'endernyh markeriv v imennykah ispans'koi movy I ta II grup]

© Andriichenko Y. V. [Andrijchenko Ju. V.] juliandri@mail.ru